

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА СТАН ОХОРОНИ ПРАЦІ

Шац Н.О., здобувач

ОС «Бакалавр» факультету агротехнологій та екології

Грицаєнко М.І., к.е.н., ст. викладач

*Таврійський державний агротехнологічний
університет ім. Д. Моторного*

Формування соціально-економічних умов для створення безпечних і нешкідливих умов праці є найважливішим завданням для будь-якого підприємства, тому особо актуальною стає проблема пошуку нових інструментів модернізації системи охорони праці, одним з яких може стати соціальний капітал підприємства.

Стан охорони праці на підприємстві характеризують багато показників, у тому числі показники травматизму, пов'язаного з виробництвом. Як показав аналіз офіційних даних, за 2010-2016 рр. показники виробничого травматизму на підприємствах України мають тенденцію до скорочення. Так, загальна кількість нещасних випадків за цей час щорічно скорочувалась в середньому на 15,7% і становила в 2016 р. 4287 одиниць. Кількість нещасних випадків зі смертельним наслідком в розрахунку на 100 тис. працюючих щорічно скорочувалась на 3,6% і становила в 2016 р. 4,5 одиниць. Разом з тим є багато факторів, які ставлять під сумнів безперечність наведених даних: фізичний і моральний знос основного капіталу багатьох підприємств, незадовільний с точки зору охорони праці стан технологічних процесів, слабка виробнича і технологічна дисципліна, недостатній рівень підготовки персоналу, відсутність відповідального ставлення роботодавців до проблем з охорони праці тощо. Вважаємо, що можна зробити припущення про існування високої ймовірності приховування нещасних випадків від реєстрації, що суттєво викривляє реальний стан справ.

Найбільш травмонебезпечними в Україні є переробна промисловість, а також добувна промисловість і розроблення кар'єрів. В 2016 р. кількість потерпілих від нещасних випадків на виробництві в переробній промисловості становила 990 осіб (22,4% від загальної кількості по Україні), в тому числі кількість потерпілих на виробництві харчових продуктів становила 188 осіб, або 19,0% від потерпілих у переробній промисловості, у металургійному виробництві – відповідно 157 осіб, або 15,9%, на виробництві машин, устаткування – відповідно 117 осіб, або 11,8 %. У добувній промисловості і розробленні кар'єрів кількість потерпілих від нещасних випадків на виробництві в 2016 р. становила 969 осіб (21,9% від загальної кількості по Україні), з них 81,4%, або 789 осіб – у добуванні кам'яного і бурого вугілля).

Вважаємо, що провідну роль у створенні ефективної системи охорони праці підприємства відіграє соціальний капітал, який розглядається вченими як сукупність здатних приносити дохід зв'язків та соціально-економічних відносин, які виникають у певній соціальній мережі на основі існуючих норм, довіри [3, 4].

На основі експертних оцінок було встановлено, що стан безпеки умов праці знаходиться у прямо пропорційному зв'язку з рівнями довіри і поваги працівників до керівного складу підприємства (як державних, так і приватних підприємств), довіри і взаємності між співробітниками одного ієрархічного рівня (колег).

Крім довіри [1, 2], соціальний капітал підприємства характеризується соціальними мережами і нормами. Соціальні мережі створюються завдяки партнерству, співпраці та взаємин між співробітниками різних ієрархічних рівнів. Норми соціального капіталу підприємства, які стосуються системи охорони праці, об'єднують формальні норми її регулювання, загально визнані неформальні правила і норми охорони праці на підприємстві, а також міжособистісні та групові неформальні норми взаємодії, наявні кодекси поведінки. Соціальний капітал підприємства сприяє зниженню невизначеності та ризику в системі охорони праці завдяки соціальному контролю за дотриманням сформульованих правил і процедур, що слугує створенню позитивного іміджу підприємства в цілому.

Питання формування та використання соціального капіталу підприємства потребують подальшого вивчення, проте результати проведених досліджень свідчать про те, що він є важливим чинником, який необхідно враховувати при вдосконаленні системи охорони праці на підприємстві.

Позитивні зміни в системі охорони праці повинні досягатися не лише за рахунок удосконалення її організації та механізму фінансування. В комплекс невідкладних заходів доцільно включити також інші механізми її розвитку, які спрямовані на розвиток суспільної взаємодії, соціальної згуртованості та партнерства, зростання рівня довіри, поширення позитивних соціальних норм та цінностей, а також формування інститутів, які сприяють накопиченню соціального капіталу. Ці заходи позитивно впливатимуть на ефективність системи охорони праці, а також на економічний розвиток країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Грицаєнко М.І. Довіра як детермінанта соціального капіталу підприємництва / М.І. Грицаєнко // Сучасні тенденції менеджменту в аграрному виробництві : матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Дубляни, 16-17 травня 2017 р. ; Львівський національний аграрний університет. – Дубляни, 2017. – С.113-115;
2. Грицаєнко М.І. Довіра як передумова розвитку підприємницької діяльності / М.І. Грицаєнко // Бізнес Інформ. – 2016. – №12. – 143-148;
3. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал у становленні підприємницької мережі аграрної сфери України / М.І. Грицаєнко // Економіка АПК. – 2017. – №5 – С. 58-64;
4. Формування соціального капіталу в інституційному механізмі аграрного ринку / [М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк, В.П. Рябоконт, М.І. Грицаєнко та ін.]. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2017. – 86 с.